

ESPAD 2003
Rusmiddelundersøgelse blandt unge,
årgang 1986, 1987 og 1988, i Grønland

Indholdsfortegnelse

	Indholdsfortegnelse	3
1.0	Indledning	5
1.1	Undersøgelsens hovedkonklusioner	7
1.2	Rygning	7
1.3	Brug af alkohol	7
1.4	Rygning af hash og snifning	8
2.0	Beskrivelse af respondenterne	9
Tabel 2.1	Køn	9
Tabel 2.2	Bopæl	9
Tabel 2.3	Hvilken beskrivelse dækker dit sprog?	9
Tabel 2.4	Hvem bor du sammen med?	10
Tabel 2.5	Andel, der bor sammen med både mor/stedmor og far/stedfar	10
Tabel 2.6	Andel der bor sammen med bedsteforældre og deres far/stedfar og/eller mor/stedmor	10
Tabel 2.7	Fritidsaktiviteter	11
Tabel 2.8	Hvor meget tid bruger du på at se fjernsyn eller video på en gennemsnitsdag	11
Tabel 2.9	Hvordan klarer du dig i skolen sammenlignet med resten af klassen?	12
Tabel 2.10	Hvor mange dage har du mistet inden for de sidste 30 dage på grund af sygdom, pjækkeri eller andre årsager?	12
Tabel 2.11	Andel som har været fraværende inden for den sidste måned	12
2.1	Forældre og familieforhold	13
Tabel 2.12	De unges opfattelse af familiens økonomiske forhold sammenlignet med andre familier, fordelt på by og bygd	13
Tabel 2.13	Hvor tilfreds er du sædvanligvis med din families økonomiske situation? Fordelt på by og bygd	13
Tabel 2.14	Hvor tilfreds er du med dit forhold til dine forældre og venner?	14
Tabel 2.15	Ved dine forældre, hvor du tilbringer fredag og lørdag aften? Fordelt på regioner ...	14
Tabel 2.16	Hvor godt passer følgende udsagn på dig?	14
Tabel 2.17	Hvor mange penge bruger du på dig selv? Fordelt på regioner	15
Tabel 2.18	Hvor tilfreds er du sædvanligvis med dit helbred? Fordelt på regioner	15
3.0	Cigaretrygning	16
3.1	Forældre og familieforhold	16
Tabel 3.1	Hvor mange gange har du røget cigaretter i løbet af hele dit liv?	16
Tabel 3.2	Hvor mange cigaretter har du røget i de sidste 30 dage? Fordelt på regioner	16
Tabel 3.3	Hvor gammel var du da du røg din første cigaret? Fordelt på regioner	17
Tabel 3.4	Hvor mange cigaretter har du røget de sidste 30 dage? Fordelt på ældre søskendes rygehyppighed	17
Tabel 3.5	Hvor mange cigaretter har du røget de sidste 30 dage? Fordelt på venners forbrug ..	18
Tabel 3.6	Hvor mange cigaretter har du røget de sidste 30 dage? Fordelt på forældres forbrug ..	18
3.2	Holdninger	19
Tabel 3.7	Hvis du ønskede at ryge cigaretter eller allerede gør det, tror du så at din far eller mor ville give dig lov?	19
Tabel 3.8	Hvor meget tror du man risikerer at skade sig selv, hvis man ryger engang imellem, henholdsvis en pakke om dagen?	19
Tabel 3.9	Opfattelse af sundhedsrisiko ved rygning af en pakke cigaretter eller derover dagligt. Fordelt på sprogkunderskab	20
Tabel 3.10	Hvor svært tror du det vil være for dig at få fat på cigaretter? Fordelt på regioner ...	20
4.0	Alkohol	21
4.1	Forbruget af alkohol	21
Tabel 4.1	Hvor mange gange har du indtaget alkohol?	21
Tabel 4.2	Hvor mange gange har du drukket nedenstående inden for den sidste måned?	22
Tabel 4.3	Hvor gammel var du første gang du drak?	22

Fortsættes...

Indholdsfortegnelse

4.2	Sammenhæng mellem eget og andres forbrug	23
Tabel 4.4	Hvor drikker du henne? Fordelt efter regioner	23
Tabel 4.5	Eget forbrug af alkohol inden for den sidste måned fordelt efter, hvorvidt venner bliver fulde mindst en gang om ugen	23
Tabel 4.6	Eget forbrug af alkohol inden for den sidste måned fordelt efter, hvorvidt ældre søskende bliver fulde en gang imellem	24
Tabel 4.7	Eget forbrug af alkohol inden for den sidste måned fordelt efter, hvorvidt forældre bliver fulde en gang imellem	24
4.3	Holdninger	25
Tabel 4.8	Hvor sandsynligt er det, at noget af følgende sker for dig, hvis du drikker alkohol? ..	25
Tabel 4.9	De unges svar på "jeg vil skade mit helbred" fordelt efter jeg vil få det sjovt	25
Tabel 4.10	Hvor stor er risikoen ved at indtage følgende antal genstande?	26
Tabel 4.11	Hvor stor er risikoen ved at drikke 4-5 genstande næsten hver dag? Fordelt efter sprog	26
Tabel 4.12	Hvad ville dine forældre sige, hvis du drak alkohol?	26
5.0	Narkotika	27
5.1	Forbrug	27
Tabel 5.1	Hvor mange gange har du røget hash? Fordelt på regioner	28
Tabel 5.2	Hvor svært tror du det vil være at få fat i forskellige slags narkotika?	28
Tabel 5.3	Hvor mange gange har du røget hash i dit liv? Inden for de sidste 12 måneder? Inden for den sidste måned?	28
Tabel 5.4	Hvor gammel var du første gang du prøvede	29
Tabel 5.5	Hvor mange gange har du sniffet i dit liv?	29
Tabel 5.6	Hvor gammel var du første gang du prøvede at sniffe? Fordelt på regioner	29
Tabel 5.7	Hvor kan man skaffe hash?	30
5.2	Holdninger	30
Tabel 5.8	Hvor meget tror du man risikerer at skade sig selv (fysisk eller på en anden måde) hvis man røg eller tog nedenstående narkotika?	30
Apendiks A	Metode, vægtning og repræsentativitet	31
A.1	Udarbejdelse af spørgeskemaet	31
A.2	Indsamling af data og svarprocent	31
A.3	Fordeling på regioner	31
A.4	Repræsentativitet	32
Tabel A.1	Vægte beregnet på baggrund af køn, region og by/bygd	32
A.5	Læsning af tabellerne	32
Tabel A.2	Eksempel på en tabel, hvor der ikke anvendes valid procentuering	33
Tabel A.3	Eksempel på en tabel, hvor der anvendes valid procentuering	33

1.0 Indledning

I 1995 foretog The European Survey Project on Alcohol and other Drugs (ESPAD) en sammenlignende undersøgelse af skoleelevers forbrug af cigaretter, alkohol og narkotika i 26 lande – en undersøgelse, der gentages hvert 4. år og som Grønland deltog i for første gang i 1999.

Hermed publiceres de første resultater fra undersøgelsen af grønlandske unges forbrug af cigaretter, alkohol og narkotika (ESPAD 2003), der er en gentagelse af de tidligere undersøgelser, som blev gennemført i 1999 af Grønlands Statistik i et samarbejde med Paarisa.

I 1998 rettede ESPAD henvendelse til Sundhedsdirektoratet i Grønlands Hjemmestyre, hvor der blev udtrykt ønske om, at Grønland deltog i undersøgelsen for 1999. I forlængelse af en politisk beslutning om, at Grønland skulle deltage i undersøgelsen indgik Sundhedsdirektoratet/Parisa og Grønlands Statistik (GS) en aftale om, at GS skulle stå for gennemførelsen af den grønlandske del af den europæiske undersøgelse, ESPAD 99. Dette indebærer, at GS fik ansvaret for den løbende kommunikation med projektledelsen for ESPAD, justering af det anvendte spørgeskema efter drøftelse med Paarisa, distribution og indhentning af spørgeskemaerne samt indtastning, validering og analyse af de unges besvarelser. I 2003 har arbejdsfordelingen været den samme, bortset fra at Paarisa har stået for distribution og indhentning af spørgeskemaerne.

Der har under det første forløb været foretaget afrapporteringer til Paarisa, der har udtrykt ønsker i forhold til problemstillinger, der specielt ønskedes fokus på i årets undersøgelse, men det er Grønlands Statistik der alene er ansvarlig for den gennemførte analyse. Den struktur, der i 1999 blev fastlagt for rapport og spørgeskema, er igen anvendt som grundlag for nærværende publikation.

Undersøgelsen er gennemført ved hjælp af spørgeskemaer som en totaltælling. For at et bredt udsnit af den grønlandske skoleungdom var dækket af undersøgelsen, blev der i marts 2003 sendt spørgeskemaer ud til samtlige 9., 10. og 11. klasser. For ESPAD 2003 er målgruppen fødselsårsgruppen 1987. Der er således alene tale om data for denne årgang, der sendes til ESPAD's internationale koordinator. I denne publikation fokuseres imidlertid også på de unge, der er født i 1986, 1987 og 1988.

Svarprocenten i undersøgelsen er på 66 pct. I undersøgelsens afsnit om metode er der en gennemgang af dette spørgsmål, herunder den vægning der er sket med henblik på at sikre undersøgelsens repræsentativitet. Grønlands Statistik vurderer, at data er repræsentative for folkeskolens elever, der er født i 1986, 1987 og 1988.

Undersøgelsen vil give en oversigt over de spørgsmål, som de unge er blevet stillet. Rapporten vil desuden gennemgå og kommentere de indkomne og behandlede svar, samt beskrive og uddrage nogle overordnede tendenser blandt de 14-16-årige i det grønlandske samfund i 2003 i forhold til forbrug af og holdninger til cigaretter, alkohol og narkotika. Samtidig søges en række forhold vedrørende de unges livsstil samt deres forhold til jævnaldrende og familie afdækket.

Nærværende rapport er primært en gennemgang af de tabeller, der er produceret ud fra de godt 200 spørgsmål, der er stillet i spørgeskemaet til de 14-17 årige i forbindelse med undersøgelsen. Denne tabelgennemgang og den information, der hermed genereres vil i den endelige afrapportering blive yderligere kommenteret. Det skal bemærkes, at der ikke er foretaget en behandling og analyse af de skriftlige kommentarer, som de unge har anført i spørgeskemaerne.

Der er gennemført en lang række kørsler af data med udgangspunkt i de stillede spørgsmål. I alle tilfælde er fordelingen på svarkategorier foretaget for alle de adspurgte under ét. Endvidere er der foretaget fordelinger i forhold til de fire kriterier (bopæl, køn og sprog), der gennemgås nedenfor. Kun i de tilfælde hvor disse uddybende analyser har afdækket forskelle fra segment til segment eller andre væsentlige detaljer, er de medtaget i nærværende undersøgelse.

Det skal understreges, at alle svarene på spørgsmålene er et udtryk for respondenternes holdninger og erindrede erfaringer og bud på faktuelle forhold.

Efter aftale med Paarisa er der gennemført en undersøgelse af eventuelle forskelle betinget af:

- **Opdeling på regioner:** Om de unge bor i henholdsvis Nordgrønland, Disko Bugt, Midt-, Syd- eller Østgrønland. Region Øst omfatter i rapporten alene skoler i Ammassalik kommune. "Region Øst" er derfor erstattet af "Ammassalik" i rapporten. Fordelingen af kommuner på de enkelte regioner fremgår af Appendix A side 31.
- **Boted:** By eller bygd
- **Sprogkunderskaber:** De unge er blevet spurgt om deres hovedsprog samt hvor godt de taler et andet sprog. Undersøgelsens fordeling af respondenterne på sprog benytter denne sproglige "selvangivelse". Baggrunden herfor er Paarisa's ønske om indikationer på eventuelle behov for specielt sprogligt målrettet information.

I ESPAD 1999 indgik endvidere et spørgsmål om respondenternes etniske tilhørsforhold. Dette er ikke medtaget i spørgeskemaet i nærværende undersøgelse, af hensyn til spørgeskemaets omfang. I det omfang det giver mening at fokusere på det etniske tilhørsforhold, vil respondentens sprog blive anvendt som indikator herfor.

Rapporten er ikke en udtømmende analyse af alle relevante problemstillinger. Der rejses således en lang række spørgsmål, som alene yderligere arbejde med materialet vil kunne besvare, ligesom der afdækkes forhold, det vil være interessant at dykke dybere ned i. Derfor er der den 6. oktober 2003 fremsendt ansøgning til Grønlands Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd om midler til gennemførelse af en uddybende analyse, herunder tidsserier af de to sæt af data.

Specialkonsulent Charlotte Lycke (Grønlands Statistik) har, i nært samarbejde med kontorchef Ann Birkekær Kjeldsen og overassistent Simon Christiansen (Paarisa), været ansvarlig for indsamling af data, mens projektleder Thomas Andersen (Grønlands Statistik) har gennemført datakørslerne.

Rapporten er disponeret på følgende måde:

- Afsnit 2: Beskrivelse af respondenterne
- Afsnit 3: Cigaretrykning
- Afsnit 4: Forbrug af alkohol
- Afsnit 5: Hash og snifning
- Appendiks A: Metode, vægtning og repræsentativitet

Grønlands Statistik, november 2003

Birger Poppel

1.1 Undersøgelsens hovedkonklusioner

I det følgende gennemgås nogle af undersøgelsens hovedkonklusioner.

1.2 Rygning

<i>Fire ud af ti ryger</i>	Ca. fire ud af ti skoleelever i alderen 14-17 år kan betragtes som rygere. Pigerne starter tidligere end drengene med at ryge, og de ryger også mere end drengene i disse aldersgrupper. De unge i Ammassalik ryger mindre end de unge i de øvrige regioner i Vestgrønland, hvilket bl.a. hænger sammen med, at de adspurgte giver udtryk for, at det er vanskeligere at skaffe cigaretter i Ammassalik.
<i>Sammenhæng med venners og søskendes forbrug</i>	Der er markante og positive sammenhænge mellem venners, søskendes og forældres forbrug af cigaretter og den unges eget forbrug. Især korrelationerne (sammenhængen) mellem venners og søskendes og eget forbrug er markante.
<i>Forældre tillader rygning</i>	De unge mener generelt, at deres forældre vil tillade dem at ryge. Det er således under en fjerdedel af de unge, der tror at deres forældre ville forbyde dem at ryge. De adspurgte unge har en klar opfattelse af, at risikoen ved rygning stiger, jo større forbruget er. Dog er det tankevækkende, at ca. en fjerdedel af de unge erklærer sig uvidende om risikoen ved rygning.
<i>Dansksprogede unge vurderer risikoen højest</i>	De rent dansksprogede unge vurderer risikoen ved at ryge mindst en pakke cigaretter dagligt markant højere end deres kammerater, der alene taler grønlandsk. Dette skyldes bl.a., at mere end hver tredje af de adspurgte unge, som kun taler og forstår grønlandsk, giver udtryk for, at de ikke kender risikoen ved rygning, og den øgede risiko ved et øget forbrug.

1.3 Brug af alkohol

<i>Drikker for at blive fulde</i>	De unge drikker for at blive fulde. Kun 29 pct. af de unge har aldrig været fulde, og 46 pct. angiver at have været fulde inden for den sidste måned. 17 pct. svarer, at de har været fulde mere end to gange inden for den sidste måned. Samtidig siger 45 pct., at de mindst én gang inden for den sidste måned, har drukket mere end fem genstande.
<i>En social handling</i>	Indtagelsen af alkohol foregår primært sammen med andre unge hjemme hos hinanden. At der er tale om en social handling understreges yderligere af, at der er en meget klar positiv sammenhæng mellem vennernes forbrug af alkohol og eget forbrug. Der er endvidere en klar sammenhæng mellem ældre søskendes forbrug og de unges eget forbrug af alkohol. Dette gælder også mht. forældrenes forbrug selvom sammenhængen er mindre markant end sammenhængen med venners og ældre søskendes forbrug.
<i>Positive og negative virkninger</i>	Mange unge opfatter både positive og negative egenskaber ved alkohol. Af de respondenter, der ser positive egenskaber herved så som, at de får det sjovt, bliver glade, mere venskabelige og udadvendte, mener en stor andel, at der samtidig er negative virkninger. F.eks. at man vil gøre noget man vil fortryde, eller at alkoholen kan skade ens helbred.
<i>Dansksprogede vurderer risikoen højest</i>	Der er tydelig forskel på de unges vurdering af risikoen ved et stort forbrug af alkohol (4-5 genstande dagligt) alt afhængig af om den unge er dansk- eller grønlandsksproget. Hvor 45 pct. af de rent dansksprogede unge mener, at der er stor risiko, gælder dette kun for 22 pct. af de unge, der taler grønlandsk. 54 pct. af de rent grønlandsksprogede unge svarer, at de ikke kender risikoen, mens dette kun gælder for 24 pct. af unge, der taler dansk.

*Forældre
negative til alkohol*

Godt halvdelen af de unge vurderer, at deres forældre enten ikke vil tillade eller i hvert fald ikke vil synes om, at de drikker alkohol. Ca. en fjerdedel mener, at deres forældre enten vil være ligeglade eller synes, at det er i orden. Der er således tale om markant mere strikse holdninger hos forældrene når det gælder børnenes forbrug af alkohol end af cigaretter.

1.4 Hashrygning og snifning

*25 pct. har prøvet
at ryge hash*

25 pct. af de unge har prøvet at ryge hash – absolut flest i Region Syd, efterfulgt af Region Midt og Region Disko. Kun 4 og 8 pct. af de adspurgte unge i Ammassalik og Nordgrønland har prøvet at ryge hash¹. De unge vurderer selv, at det er lettere at skaffe hash i byerne end i bygderne.

*Lige mange piger
og drenge har prøvet
at ryge hash*

Der er ingen forskel på andelen af drenge og piger, som har prøvet at ryge hash. Der er således heller ikke forskel på størrelsen af forbruget mellem de to køn. 10 pct. svarer at have røget hash mindst én gang inden for den sidste måned, og 21 pct. at de har røget hash inden for det seneste år.

62 pct. af de unge, som har røget hash, startede, da de var enten 14 eller 15 år. 28 pct. var 13 år eller yngre, da de røg hash første gang.

*21 pct. har
prøvet at sniffe*

21 pct. af de unge har prøvet at sniffe, dvs. næsten lige så mange, som har røget hash. Modsat hash er der ikke ved snifning nogen voldsom forskel i udbredelsen i de enkelte regioner, hvilket formentlig hænger sammen med, at emner der kan sniffes er lige tilgængelige overalt i Grønland. Dog er niveauet en smule mindre i Ammassalik i forhold til de øvrige regioner. 5 pct. af de adspurgte unge har sniffet inden for den sidste måned, mens 14 pct. har sniffet inden for det seneste år.

*Forældre accepterer
ikke at unge ryger hash
og sniffer*

55 pct. af de unge, som har prøvet at sniffe, startede, da de var enten 14 eller 15 år. 44 pct. var 13 år eller yngre, da de sniffede første gang. Ikke overraskende vurderer de unge, at deres forældre ikke vil tillade eller for den sags skyld synes om, at de ryger hash eller sniffer. For begge stoffers vedkommende er det under 1 pct. af de adspurgte unge, der tror, at deres forældre ville acceptere et brug af hash og snifning.

¹ Dette hænger udmærket sammen med, at hash er mest udbredt - og billigst - i byerne i Region Syd og Region Midt.

Afsnit 2.0 Beskrivelse af respondenterne

Respondenterne er født i 1986, 1987 og 1988. Respondenterne var således mellem 14 og 17 år på tidspunktet for undersøgelsen. Efter vægtningen er der 50 pct. piger og 50 pct. drenge i datamaterialet, hvilket er i overensstemmelse med populationsfordelingen på denne variabel.

Tabel 2.1 **Køn**

	Pct.
Dreng	49,7
Pige	50,3
Total	100,0
n=	1.596

84 pct. af respondenterne er bosat i en by – og 16 pct. i en bygd.

Tabel 2.2 **Bopæl (Pct.)**

	Pct.
By	83,8
Bygd	16,2
Total	100,0
n=	1.596

21 pct. taler og forstår kun grønlandsk. 74 pct. er i én eller anden udstrækning dobbelt-sprogede. De sidste 5 pct. taler kun dansk.

Tabel 2.3 **Hvilken beskrivelse dækker bedst dit sprog?**

	Pct.
Grønlandsk, kun meget lidt dansk	21,3
Grønlandsk, men taler og forstår dansk	49,9
Dobbeltsproget	17,7
Dansk, men taler og forstår grønlandsk	5,7
Dansk, kun meget lidt grønlandsk	5,4
Total	100,0
n=	1.413

Næsten tre fjerdedele bor sammen med deres mor eller stedmor. 74 pct. bor (også) sammen med deres far eller stedfar. 64 pct. bor sammen med søskende. (her var det muligt, at give flere svar.) Kun meget få – 1 pct. – bor alene.

Tabel 2.4 Hvem bor du sammen med?

	Pct.
Bor alene	1,3
Far	55,3
Stedfar	18,6
Mor	74,8
Stedmor	6,0
Søskende	63,9
Bedsteforældre	12,6
Anden familie	5,0
Ikke familie	4,4
Total	241,8
n=	1.596

62 pct. af de unge bor i en kernefamilie med både en far/stedfar og en mor/stedmor.

Tabel 2.5 Andel, der bor sammen med både mor/stedmor og far/stedfar (Pct.)

	Total	Mor	Stedmor
Far	45,8	43,2	2,6
Stedfar	16,3	13,8	2,5
I alt	62,1	57,0	5,1
n=	1.596		

9 pct. af de unge bor sammen med deres bedsteforældre samt enten den ene eller begge deres forældre.

Tabel 2.6 Andel der bor sammen med bedsteforældre og deres far/stedfar og/eller mor/stedmor

	Pct. af den samlede population
Far	2,7
Stedfar	0,6
Mor	2,9
Stedmor	0,3
Begge forældre	2,4
Total	8,9
n=	1.596

På spørgsmålet om, hvor ofte de unge går ud om aften med vennerne (på diskotek, café, til fest), svarer 64 pct. at de gør dette mindst en gang om ugen. Det er dog også populært at dyrke sport, spille på computer og læse bøger.

Tabel 2.7 Fritidsaktiviteter (Pct.)

	Kører på sne-scooter	Spiller på computer	Er på inter-nettet	Dyrker sport	Læser bøger	Går i byen	Spiller på auto-mater	Andre hobbies
Aldrig	40,8	9,1	13,1	23,3	22,4	13,6	81,5	19,3
Nogle gange om året	39,7	13,1	11,5	13,8	24,3	11,2	9,6	16,0
1-2 gange om måneden	8,4	16,6	17,7	10,4	17,7	10,7	3,1	10,9
Mindst 1 gang om ugen	6,0	30,6	36,7	22,1	17,6	24,0	3,1	21,5
Næsten hver dag	5,1	30,5	21,0	30,4	17,9	40,4	2,7	32,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.528	1.571	1.566	1.563	1.548	1.569	1.569	1.557

En anden populær fritidsbeskæftigelse er at se tv eller video. 60 pct. af respondenterne mener, at de bruger mindst 2 timer hver dag foran fjernsynet.

Tabel 2.8 Hvor meget tid bruger du på at se fjernsyn eller video på en gennemsnitsdag?

	Pct.
Ser ikke tv eller video	4,9
1/2 time eller mindre	13,3
Ca. 1 time	15,7
Ca. 2 timer	27,7
Ca. 3 timer	18,7
Ca. 4 timer	8,3
5 timer eller mere	11,4
Total	100,0
n=	1.418

Aktiviteterne er ikke særligt afhængige af, hvor de unge bor. Dog er enkelte nuancer værd at bemærke. I Region Syd og Nord spiller de spurgte mindst på computer. I Ammassalik køres mest på snescooter, mens der dyrkes mest sport i Region Nord og Ammassalik. Til gengæld går de unge ikke så meget ud om aften i Region Nord og Ammassalik. Der er ingen væsentlig variation i forbruget af tv mellem regionerne.

I bygderne dyrker de unge væsentligt oftere sport end i byerne. Omvendt går man meget oftere ud om aften i byerne. Typen af foretrukne fritidsaktiviteter er en væsentlig faktor i de unges forbrug af rusmidler, da forbruget oftest koncentrerer sig i fritiden. Således kan det forventes, at man vil have et større forbrug af rusmidler, hvis man foretrækker at gå i byen i stedet for at have interesser som fx sport, læsning eller computerspil.

I det følgende vil der blive set nærmere på de unge og skolen.

13 pct. svarer, at de klarer sig fremragende i skolen. 39 pct. mener, at de klarer sig bedre end gennemsnittet, mens kun 12 pct. mener, at de klarer sig dårligere end gennemsnittet. Besvarelsene tyder på, at eleverne generelt har god tillid til egne evner, om end tallene fortæller, at nogle elever nødvendigvis må have overvurderet sig selv.

Tabel 2.9 Hvordan klarer du dig i skolen sammenlignet med resten af klassen?

	Pct.
Fremragende, jeg er formodentlig en af de bedste	13,2
Noget over gennemsnittet	14,6
Over gennemsnittet	24,4
Som gennemsnittet	35,7
Under gennemsnittet	7,9
Noget under gennemsnittet	1,4
Elendigt, jeg er formentlig en af de dårligste	2,8
Total	100,0
n=	1.416

61 pct. oplyser at have et karaktergennemsnit mellem 7 og 9. 23 pct. svarer, at de har et gennemsnit over 9, mens 16 pct. svarer, at de har et gennemsnit under 7.

Inden for den sidste måned har 68 pct. haft mindst en fraværsdag fra skolen. 49 pct. har haft sygefravær. 24 pct. har pjækket inden for de sidste 30 dage. 9 pct. har pjækket mere end to dage. 37 pct. har været fraværende af andre årsager.

Tabel 2.10 Hvor mange dage har du mistet inden for de sidste 30 dage på grund af sygdom, pjækkeri eller andre årsager? (Pct.)

	Sygdom	Pjækkeri	Andre grunde
Ingen	50,6	76,0	63,2
1 dag	18,2	15,0	21,3
2 dage	15,5	4,2	7,4
3-4 dage	10,3	2,8	3,1
5-6 dage	2,8	1,0	1,3
7 dage eller flere	2,7	1,0	3,7
Total	100,0	100,0	100,0
n=	1.478	1.317	1.368

Generelt synes der således at være et ret højt fravær blandt eleverne.

Tabel 2.11 Andel som har været fraværende inden for den sidste måned

	Pct.
Har ikke været fraværende	32,1
Har været fraværende	67,9
Total	100,0
n=	1.444

Større fravær i byer end i bygder Der er markante større fravær i byerne end i bygderne. 71 pct. af de unge i byerne havde været fraværende inden for den seneste måned mod 50 pct. af de unge i bygderne. Fraværet i byerne er således højest, uanset om det skyldes sygdom, pjæk eller andre årsager. Men, især når det gælder sygdomsbetinget fravær, er afvigelserne markante. 54 pct. af eleverne i byerne havde således været fraværende på grund af sygdom mod kun 28 pct. af eleverne i bygderne.

2.1 Forældre- og familieforhold

En væsentlig større andel af de unge i bygderne end i byerne føler, at de er ringere økonomisk stillet sammenlignet med andre familier. Til trods herfor er de unge i bygderne alligevel mere tilfredse med disse forhold end unge i byerne.

Tabel 2.12 De unges opfattelse af familiens økonomiske forhold sammenlignet med andre familier, fordelt på by og bygd (Pct.)

	By	Bygd
Betydelig mere velstillet end de fleste	9,6	3,3
Mere velstillet end de fleste	13,4	6,7
Velstillet	28,8	25,4
Nogenlunde lige så velstillet som de fleste	28,3	25,4
Mindre velstillet end de fleste	14,1	31,1
Økonomisk ringere stillet end de fleste	3,7	5,7
Har en rigtig dårlig økonomi	2,1	2,4
Total	100,0	100,0
n=	1.093	209

Tabel 2.13 Hvor tilfreds er du sædvanligvis med din families økonomiske situation? Fordelt på by og bygd (Pct.)

	By	Bygd
Meget tilfreds	34,3	50,2
Tilfreds	41,3	31,8
Hverken eller	13,2	8,2
Utilfreds	6,7	3,3
Meget utilfreds	4,4	6,5
Total	100,0	100,0
n=	1.125	245

Hvis man ser de unges sproglige færdigheder som indikator for deres etniske tilhørsforhold, tegner der sig følgende billede:

- Unge, som kun taler dansk, opfatter deres familie, som de mest velstillede, mens de, der primært taler og forstår grønlandsk, opfatter deres familie som mindre velstillede.

Disse opfattelser harmonerer med de faktiske forhold. Mange af de etniske danskeres forældre er i Grønland i kraft af deres uddannelser, og besidder for en væsentlig dels vedkommende relativt vellønnede stillinger. Omvendt har personer, der kun taler grønlandsk, sprogligt vanskeligt ved at tilegne sig uddannelse over folkeskoleniveau³, hvilket også kan have stor indflydelse på familiens indkomstmuligheder.

Tilfredshed med forhold til forældre...

Langt størstedelen af de unge er tilfredse med deres forhold til deres mor og far. Af de utilfredse er flest utilfredse med forholdet til deres far. 11 pct. er lidt eller meget utilfredse med forholdet til deres mor, mens det drejer sig om 16 pct., når der er tale om forholdet til deres far.

³ Jf. Grønlands Statistik, *Rapport om Den Sproglige Udvikling i Grønland 1984–1994*, 1996.

...og venner 89 pct. af de unge udtrykker, at de er tilfredse eller meget tilfredse med forholdet til deres venner.

Tabel 2.14 **Hvor tilfreds er du med dit forhold til dine forældre og venner? (Pct.)**

	Far	Mor	Venner
Meget tilfreds	39,6	48,5	56,8
Tilfreds	35,3	33,5	32,3
Hverken eller	9,4	6,7	5,0
Utilfreds	8,7	7,4	4,5
Meget utilfreds	7,0	4,0	1,4
Total	100,0	100,0	100,0
n=	1.307	1.383	1.397

Ca. tre fjerdedele af de unge mener, at deres forældre altid ved eller som regel ved, hvor de unge er henne fredag og lørdag aften. Der er imidlertid markant færre af de unge i Ammassalik, der hævder, at dette gør sig gældende for deres vedkommende. Kun 54 pct. mod ca. 75 pct. i de øvrige regioner.

Tabel 2.15 **Ved dine forældre, hvor du tilbringer fredag og lørdag aften? Fordelt på regioner (Pct.)**

	Alle	Region Syd	Region Midt	Region Disko	Region Nord	Ammasalik
Ja, det ved de altid	49,1	52,9	50,0	52,0	44,6	35,7
Ja, som regel ved de det	24,4	25,2	25,8	24,2	23,8	18,3
De ved det kun engang imellem ..	20,2	16,0	18,7	18,5	23,8	34,8
Det ved de næsten aldrig	6,3	5,9	5,5	5,3	7,7	11,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.423	238	600	302	168	315

Godt halvdelen af de unge siger, at de sjældent eller aldrig oplever, at der er skrappe regler for, hvad de må i hjemmet. Endnu færre (61 pct.) oplever, at forældrene har fastsat regler uden for hjemmet. 20 pct. af de unge mener, at deres forældre sjældent eller næsten aldrig ved, *hvem* de bruger aftenen sammen med, mens 17 pct. mener det samme om deres forældres viden om, *hvor* de unge tilbringer aftenen.

Tabel 2.16 **Hvor godt passer følgende udsagn på dig? (Pct.)**

	Næsten altid	Somme-Ofte	Sjældent	Næste aldrig	Total	n=	
Stramme regler derhjemme	15,2	9,0	22,8	20,8	100	1345	
Stramme regler uden for hjemmet	10,1	8,5	20,2	24,2	100	1331	
Forældre ved, hvem jeg er sammen med om aftenen	48,9	11,7	18,7	9,3	11,3	100	1347
Forældre ved, hvor jeg er om aftenen	48,3	12,6	22,2	7,6	9,3	100	1361
Let ved at få varme og kærlighed fra forældre	60,1	15,3	13,6	4,5	6,6	100	1372
Let ved at få støtte fra forældre	59,3	18,4	12,3	5,0	5,1	100	1378
Let ved at låne penge af forældre	36,3	19,5	22,9	10,6	10,6	100	1362
Let ved at få penge fra forældre	40,8	20,1	23,8	8,0	7,3	100	1374
Let ved at få varme og kærlighed fra bedste ven	39,9	20,3	23,1	9,3	7,3	100	1357
Let ved at få støtte fra bedste ven	54,9	18,8	16,5	5,3	4,4	100	1371

11 pct. får lidt omsorg fra forældrene

11 pct. af de unge mener, at de kun sjældent eller næsten aldrig får omsorg fra deres forældre. 10 pct. mener, at de kun sjældent eller næsten aldrig får støtte fra forældrene. Der er ikke væsentlig variation mellem by og bygd på dette spørgsmål.

60 pct. svarer, at de næsten altid eller ofte kan få varme og kærlighed fra deres bedste ven, og ca. tre fjerdedele af de unge, at de let kan få støtte fra denne person. Der er heller ikke her væsentlig variation mellem by og bygd.

Ca. 60 pct. af de adspurgte unge mener, at de næsten altid eller ofte har let ved at få penge fra deres forældre, og 56 pct. at de har let ved at låne penge af disse.

37 pct. bruger mere end 300 kr. pr. uge

Næsten hver fjerde af de unge bruger under 100 kr. om ugen, mens 37 pct. bruger mere end 300 kr. pr. uge. De unge i Ammassalik og Region Nord har væsentligt færre midler til rådighed end deres jævnaldrende i Region Disko samt i Region Syd og Midt.

Tabel 2.17

Hvor mange penge bruger du på dig selv? Fordelt på regioner. (Pct.)

	Total	Region Syd	Region Midt	Region Disko	Region Nord	Ammasalik
Meget tilfreds	47,3	50,5	44,6	52,0	56,6	29,6
tilfreds	37,0	35,0	40,4	31,4	24,9	54,8
Hverken tilfreds eller utilfreds	9,3	8,4	9,6	10,0	8,7	8,7
Lidt utilfreds	2,8	2,8	3,0	2,6	2,3	3,5
Meget utilfreds	3,6	3,3	2,4	4,1	7,5	3,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.345	214	572	271	173	115

84 pct. er tilfredse med helbredet

84 pct. af de unge er enten tilfredse eller meget tilfredse med deres helbred, mens kun 7 pct. er utilfredse. Der er ikke tale om nogen væsentlig variation mellem regionerne. De adspurgte unge i Ammassalik er ganske vist mindre tilbøjelige til at erklære sig "meget tilfredse". Men, ser man på andelen af unge i Ammassalik, som erklærer sig enten tilfredse eller meget tilfredse, er regionen på niveau med de øvrige regioner. Andelen af unge i Ammassalik som er utilfredse med deres helbred, er endvidere af samme størrelse som i resten af landet, nemlig 7 pct.

Tabel 2.18

Hvor tilfreds er du sædvanligvis med, dit helbred? Fordelt på regioner (Pct.)

	Total	Region Syd	Region Midt	Region Disko	Region Nord	Ammasalik
Meget tilfreds	47,3	50,5	44,6	52,0	56,6	29,6
tilfreds	37,0	35,0	40,4	31,4	24,9	54,8
Hverken tilfreds eller utilfreds	9,3	8,4	9,6	10,0	8,7	8,7
Lidt utilfreds	2,8	2,8	3,0	2,6	2,3	3,5
Meget utilfreds	3,6	3,3	2,4	4,1	7,5	3,5
Total	100	100	100	100	100	100
n=	1345	214	572	271	173	115

Afsnit 3.0 Cigaretrygning

Der har op gennem 1990'erne været fokuseret meget på rygning i Grønland. Befolkningen har i mange år ligget øverst i internationale sammenligninger når det gælder forbruget af cigaretter. Dette afsnit fokuserer på de unges rygevaner, holdningen til rygning samt de unges opfattelse af sundhedsrisikoen ved rygning.

3.1 Forbrugsvaner

42 pct. ryger dagligt 28 pct. af de unge har enten aldrig prøvet at ryge eller har kun røget én eller to gange i hele deres liv. 43 pct. har ikke røget inden for den sidste måned. 49 pct. af de unge er vanerygere eller måske på vej til at blive det, da de har røget mere end én gang om ugen inden for de seneste 30 dage. 42 pct. af de unge kan betragtes som rygere, da de har oplyst at have et dagligt forbrug af cigaretter.

Pigerne mellem 14 og 17 år ryger mere end drengene. 48 pct. af drengene har således ikke røget inden for de sidste 30 dage mod kun 37 pct. af pigerne.

Tabel 3.1 Hvor mange gange har du røget cigaretter i løbet af hele dit liv?

Antal gange røget	Pct.
0 gange	19,3
1-2 gange	8,9
3-5 gange	9,2
6-9 gange	6,9
10-19 gange	9,2
20-39 gange	5,0
40 gange eller flere	41,5
Total	100,0
n=	1.518

De unge i Ammassalik har det laveste forbrug af cigaretter, efterfulgt af Region Syd. Det samlede forbrug i Region Midt, Disko og Nord er stort set ens.

Tabel 3.2 Hvor mange cigaretter har du røget i de sidste 30 dage? Fordelt på regioner (Pct.)

	Alle	Region Syd	Region Midt	Region Disko	Region Nord	Ammasalik
Ingen overhovedet	42,6	36,4	45,0	44,1	39,0	45,2
Mindre end en cigaret om ugen	8,0	4,6	7,9	5,9	9,6	19,4
Mindre end en cigaret om dagen	7,4	10,7	6,9	4,7	10,7	5,6
1-5 cigaretter om dagen	21,9	29,1	18,9	22,2	25,1	16,1
6-10 cigaretter om dagen	12,4	11,9	13,7	12,7	10,2	8,9
11-20 cigaretter om dagen	5,6	5,4	6,0	6,5	4,8	3,2
Mere end 20 cigaretter om dagen	2,0	1,9	1,6	3,8	0,5	1,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.544	261	634	338	187	124

53 pct. af de unge, som har prøvet at ryge cigaretter, prøvede det første gang inden de var fyldt 13 år. Typisk bliver de unge dog først vanerygere (hvor de har et dagligt forbrug) omkring 14-15 års alderen.

I Region Nord, Syd og Disko prøver de unge at ryge første gang noget tidligere end i de øvrige regioner. Ud over at Ammassalik tegner sig for landets højeste andel af unge, der aldrig har prøvet at ryge, er det tydeligt at de unge i Ammassalik, som har prøvet at ryge, generelt starter senere. Da dette skal ses i sammenhæng med, at der typisk går et par år fra den unges første erfaring med tobak til vedkommende (måske) bliver daglig bruger, er her givetvis en del af årsagen til, at der er færre 15-16-årige der dagligt ryger i Ammassalik end i de andre regioner.

Tabel 3.3 **Hvor gammel var du da du røg din første cigaret? Fordelt på regioner (Pct.)**

	Alle	Region Syd	Region Midt	Region Disko	Region Nord	Ammasalilik
Har aldrig røget	19,8	14,5	19,2	22,3	19,6	27,2
11 år eller yngre	29,2	34,1	27,1	32,5	32,6	16,0
12 år	13,3	15,3	15,0	11,7	10,9	8,0
13 år	15,3	17,3	17,0	12,3	13,0	13,6
14 år	15,1	13,7	13,9	14,2	18,5	21,6
15 år	6,4	4,7	7,1	5,4	4,3	12,0
16 år	0,9	0,4	0,8	1,5	1,1	0,8
17 år eller mere	0,1	-	-	-	-	0,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.531	255	635	332	184	125

Der er i undersøgelsen fundet tydelige positive sammenhænge mellem den unges eget forbrug af cigaretter og forbruget hos vedkommendes forældre, ældre søskende og venner. Det fremgår af dataene at denne sammenhæng er stærkest mellem venners forbrug og eget forbrug. Selvom der er tale om en betydelig statistisk sammenhæng mellem forældres forbrug og eget forbrug, er denne svagere end sammenhænge mellem venners og søskendes forbrug og eget forbrug.

57 pct. af de unge, som har ældre søskende som ikke ryger, har ikke røget inden for den seneste måned. Dette gælder kun for 37 pct. af de unge, som har ældre søskende, der ryger.

Tabel 3.4 **Hvor mange cigaretter har du røget de sidste 30 dage? Fordelt på ældre søskendes rygehyppighed (Pct.)**

	Har ældre søskende, som ryger	Ældre søskende ryger ikke	Ved ikke	Har ingen ældre søskende
Ingen overhovedet	34,7	57,2	46,6	50,9
Mindre end en cigaret om ugen	7,7	8,7	9,6	8,7
Mindre end en cigaret om dagen	9,0	7,5	5,5	5,1
1-5 cigaretter om dagen	23,2	15,0	21,9	21,7
6-10 cigaretter om dagen	14,8	7,8	13,7	9,0
11-20 cigaretter om dagen	8,2	2,7	2,7	3,2
Mere end 20 cigaretter om dagen	2,5	1,2	-	1,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	732	334	73	277

Især for ikke-rygere (personer som ikke har røget i de sidste 30 dage) og for respondenter, som ryger 1-10 cigaretter om dagen, er det tydeligt, at deres vennekreds er homogen med hensyn til rygning. Ikke-rygere har fortrinsvis ikke-rygende venner, mens rygere sjældent har ikke-rygende venner.

Personer med lavt eller moderat forbrug af cigaretter har både rygende og ikke-rygende venner.

En mulig tydning af denne sammenhæng kunne være, at rygning er en mindre væsentlig faktor i det sociale samvær for unge med et begrænset eller moderat tobaksforbrug, mens rygning – eller ikke-rygning – omvendt kan være en central del af stor- og ikke-rygernes identitet.

Tabel 3.5 Hvor mange cigaretter har du røget de sidste 30 dage fordelt på venners forbrug. (Pct.)

	Ingen	Få	Nogle	De fleste	Alle
Ingen overhovedet	74,7	60,2	54,1	25,8	13,0
Mindre end en cigaret om ugen	8,4	10,7	9,3	6,4	8,7
Mindre end en cigaret om dagen	4,2	8,7	5,6	8,5	7,2
1-5 cigaretter om dagen	2,1	9,2	18,1	31,1	37,7
6-10 cigaretter om dagen	3,2	7,3	7,5	17,6	20,3
11-20 cigaretter om dagen	3,2	2,4	4,7	8,2	8,7
Mere end 20 cigaretter om dagen	4,2	1,5	0,6	2,5	4,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	95	206	464	598	69

54 pct. af de unge, hvor ingen af forældrene ryger, har ikke røget inden for den sidste måned. Dette gælder kun for 41 pct. af de unge, hvor en eller begge forældre ryger.

Tabel 3.6 Hvor mange cigaretter har du røget de sidste 30 dage? Fordelt på forældres forbrug (Pct.)

	En eller begge forældre ryger	Ingen af forældrene ryger
Ingen overhovedet	41,2	53,7
Mindre end en cigaret om ugen	8,1	7,7
Mindre end en cigaret om dagen	6,3	11,5
1-5 cigaretter om dagen	23,4	15,3
6-10 cigaretter om dagen	12,6	8,3
11-20 cigaretter om dagen	6,2	3,2
Mere end 20 cigaretter om dagen	2,2	0,3
Total	100	100
n=	1.122	313

3.2 Holdninger

De unge mener generelt, at der er accept af de unges rygning blandt forældrene. I hvert fald mener under en fjerdedel af de unge, at deres forældre ville forbyde dem at ryge i det hele taget. Ligeledes hævder næsten halvdelen af de unge, at deres forældre ville give dem lov at ryge (i hvert fald uden for hjemmet). Ca. 30 pct. ved ikke, hvordan deres forældre vil reagere på deres eventuelle rygning. Dette kan måske skyldes, at den adspurgte ikke er ryger, og at rygning derfor ikke har været debatteret med forældrene. Det kunne også skyldes at forældrene er uvidende om den unges cigaretforbrug – eventuelt fordi rygningen foregår uden for hjemmet.

Tabel 3.7 Hvis du ønskede at ryge cigaretter eller allerede gør det, tror du så, at din far eller mor ville give dig lov? (Pct.)

	Far	Mor
Ville give mig lov/jeg har lov til at ryge	26,0	30,7
Ville ikke give mig lov til at ryge hjemme	18,6	18,1
Ville ikke give mig lov overhovedet	25,4	24,1
Ved ikke	30,1	27,2
Total	100	100
n=	1.375	1.415

Der skelnes klart mellem sundhedsrisici ved henholdsvis højt og lavt forbrug af cigaretter. Mens kun 21 pct. mener, at der er stor risiko ved at ryge en gang imellem, mener 52 pct., at dette er tilfældet ved et cigaretforbrug på en pakke om dagen.

Det er bemærkelsesværdigt, at ca. en fjerdedel af de adspurgte unge har erklæret sig uvidende om risikoen ved rygning.

Tabel 3.8 Hvor meget tror du man risikerer at skade sig selv, hvis man ryger engang imellem, henholdsvis en pakke om dagen? (Pct.)

	Ryger engang imellem	En pakke om dagen
Ingen risiko	8,4	4,0
Lille risiko	19,0	5,2
Nogen risiko	26,7	13,2
Stor risiko	20,6	52,3
Ved ikke	25,4	25,4
Total	100,0	100,0
n=	1.435	1.406

I mangel af en variabel der angiver den adspurgtes fødested eller subjektive vurdering af etnisk tilhørsforhold, anvendes i det følgende sprogvariablen som indikator herpå. Adskillige tidligere undersøgelser har vist, at dette er en valid indikator på det etniske tilhørsforhold⁴.

⁴ Der er naturligvis en mindre andel af de kun dansksprogede, som er født i Grønland, og som føler sig som grønlandere og ikke danskere. Ikke desto mindre har tidligere undersøgelser (jf. Levevilkårsundersøgelsen 1994, Grønlands Statistik) vist meget stærke korrelationer mellem respondentens subjektive vurdering af eget etniske tilhørsforhold, respondentens fødested og respondentens vurdering af egne sprogkunderskaber.

Der er sammenhæng mellem respondentens sprog og vurderingen af risikoen ved at ryge mindst 20 cigaretter dagligt. Hvis man tager de to yderpunkter, fremgår det, at kun 47 pct. af de rent grønlandssprogede unge mener, at der er stor risiko forbundet med ovennævnte forbrug af cigaretter. Dette gælder for 66 pct. af de rent dansksprogede. Denne forskel skyldes ikke mindst, at 36 pct. af de rent grønlandssprogede har givet udtryk for, at de ikke ved noget om risikoen ved at ryge mindst en pakke cigaretter om dagen, mens dette kun gør sig gældende for 20 pct. af de rent dansksprogede.

Dette indikerer, at opfattelsen af risiko ved rygning er højere hos de dansksprogede unge end hos de grønlandssprogede unge. Det skal understreges, at der naturligvis ikke er tale om nogen direkte sammenhæng mellem hverken sprog, etnisk tilhørsforhold og rygning. Ovenstående resultat skyldes variation i mellemliggende variabler som forældrenes uddannelse, rygevaner o.l. hos de to befolkningsgrupper. Det ligger imidlertid uden for denne afrapportering at gå dybere ind i denne problemstilling.

Tabel 3.9 Opfattelse af sundhedsrisiko ved rygning af en pakke cigaretter eller derover dagligt. Fordelt på sprogkundsaber (Pct.)

	Grønlandsk, kun meget lidt dansk	Grønlandsk, men taler og forstår dansk	Dobbelt-sproget	Dansk, men taler og forstår grønlandsk	Dansk, men kun meget lidt grønlandsk
Ingen risiko	3,8	-	4,6	2,7	-
Lille risiko	3,1	3,9	5,4	14,7	8,1
Nogen risiko	10,3	13,3	14,2	18,7	13,5
Stor risiko	46,7	53,0	59,0	44,0	66,2
Ved ikke	36,0	25,5	16,7	20,0	12,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	261	647	239	75	74

De unge i Ammassalik finder det markant vanskeligere at få fat i cigaretter end respondenterne i de øvrige regioner. Således finder 30 pct. i Ammassalik, at det er umuligt eller meget svært at skaffe cigaretter mod fx henholdsvis kun 10 og 11 pct. i Region Syd og Midt.

Dette er formentlig en væsentlig del af forklaringen på, at de unge i Ammassalik har et lavere forbrug af cigaretter end de adspurgte unge i de øvrige regioner (jf. tabel 3.01).

Tabel 3.10 Hvor svært tror du det vil være for dig at få fat på cigaretter? Fordelt på regioner (Pct.)

	Alle	Region Syd	Region Midt	Region Disko	Region Nord	Ammasalik
Umuligt	10,0	8,1	8,3	12,5	11,9	14,2
Meget svært	3,3	2,1	2,6	2,6	1,1	16,0
Svært	7,2	7,6	5,2	8,2	11,4	8,5
Let	19,6	29,2	17,5	18,7	17,0	17,9
Meget let	42,4	42,8	51,4	36,1	35,8	18,9
Ved ikke	17,3	10,2	15,0	22,0	22,7	24,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.436	236	613	305	176	106

Afsnit 4.0 Alkohol

Forbruget af alkohol i Grønland har i mange år været langt højere end i andre lande. I 1987 indførtes 22 liter ren alkohol pr. person over 14 år⁵, men dette tal er siden faldet, så den indførte mængde alkohol i 1998 var 13,3 liter pr. person over 14 år. Faldet var imidlertid koncentreret i perioden 1988-1992, og forbruget har været ret stabilt i perioden 1993-2000. Fra 2000 til 2002 er der sket et fald 13,4 til 12,3 liter⁶.

Det har i mange år – også før indførslen af hjemmestyre i 1979 – været forbudt at udhandle og servere alkohol i Grønland til personer under 18 år. Desuden gælder begrænsninger for butikker og udskænkingssteders åbningstider. I Sverige har aldersgrænsen længe været 20 år, ligesom der er statsmonopol på udhandlingen og reklame for alkohol er forbudt. I Danmark fandtes der indtil 1998 ingen aldersgrænse for salg (men 18-års grænse for servering) af alkohol, men grænsen er herefter sat til 15 år. Uanset at reglerne for salg og servering af alkohol – i hvert fald sammenlignet med Danmark – har været strenge⁷, har forbruget af alkohol i Grønland været betydeligt højere end i Danmark, der ellers har det højeste forbrug i Norden. Da den forbrugsbegrænsende lovgivning primært har været henvendt til unge under 18 år⁸, er det interessant at følge forbruget af alkohol blandt de 15-16-årige, der altså ikke lovligt kan købe alkohol fra udhandlings- og udskænkingssteder. De unges holdninger til alkohol samt deres viden om sundhedsrisici ved indtagelse af alkohol er interessante i forhold til målretning af tiltag, der kan tænkes gjort for at begrænse forbruget af alkohol blandt unge.

4.1 Forbruget af alkohol

25 pct. svarer, at de aldrig har indtaget alkohol.

Tabel 4.1 Hvor mange gange har du indtaget alkohol? (Pct.)

	I hele dit liv	I løbet af de sidste 12 mdr.	I løbet af de sidste 30 dage
0 gange	24,8	28,1	53,8
1-2 gange	13,5	21,2	28,1
3-5 gange	12,7	17,6	11,1
6-9 gange	12,3	11,7	3,5
10-19 gange	12,8	11,4	1,9
20-39 gange	10,4	5,8	0,5
40 gange eller flere	13,4	4,3	1,1
Total	100,0	100,0	100,0
n=	1.419	1.416	1.407

Spiritus og øl er de foretrukne former for alkohol, mens forbruget af vin er relativt lavt hos de unge. 51 pct. af de adspurgte unge svarede, at de havde drukket spiritus inden for den seneste måned, 49 pct. at de havde drukket øl, og kun 19 pct., at de havde drukket vin.

5 Grønlands Statistik, *Nyt fra GS 1999:20, Indførsel af alkohol til Grønland 1975-1998*.

6 Grønlands Statistik, *Alkoholstatistik 2003:1*.

7 Især i 1979-82, hvor der var egentlig alkoholrationering.

8 Bortset fra de høje afgifter, der udover at udgøre et væsentligt provenu for Landskassen også antages at have en generel forbrugsdæmpende virkning.

Differencen mellem andelene af adspurgte unge, som har angivet, at de har drukket henholdsvis spiritus og øl inden for den sidste måned, er så lille, at den må betragtes som statistisk insignifikant. Men, hvis man ser på de indtagne mængder, er forbruget af øl større end af både spiritus og vin. Øl er altså den foretrukne type alkohol⁹.

Tabel 4.2 **Hvor mange gange har du drukket nedenstående indenfor den sidste måned? (Pct.)**

	Drak øl	Drak vin	Spiritus
0 gange	51,3	81,4	48,5
1-2 gange	17,7	13,5	27,7
3-5 gange	11,3	3,8	12,7
6-9 gange	8,2	0,6	5,8
10-19 gange	7,1	0,4	3,2
20-39 gange	2,2	0,1	0,9
40 gange eller flere	2,1	0,2	1,1
Total	100,0	100,0	100,0
n=	1.505	1.423	1.507

22 pct. af de unge havde prøvet at drikke øl, da de var 11 år gamle. Kun 14 pct. havde drukket vin på dette tidspunkt.

De unge prøver første gang at blive fulde som 13, 14 og 15 årige. 15 pct. af respondenterne havde dog været fulde, før de fyldte 13 år.

Tabel 4.3 **Hvor gammel var du første gang du: (Pct.)**

	Drak øl	Drak vin	Blev fuld
Har aldrig drukket	18,3	30,5	29,0
11 år eller yngre	21,5	13,8	6,6
12 år	14,4	13,0	6,8
13 år	19,7	15,8	17,8
14 år	19,2	17,1	25,8
15 år	5,7	7,2	11,7
16 år	1,2	2,7	2,3
Total	100	100	100
n=	1.539	1.518	1.499

⁹ Dette hænger godt sammen med det generelle forbrugsmønster i Grønland, hvor 67 pct. af det samlede alkoholforbrug (omregnet til ren alkohol) var baseret på øl, se Grønlands Statistik, *Alkoholstatistik 2003:1*.

4.2 Sammenhæng mellem eget og andres forbrug

Indtagelse af alkohol blandt unge foregår fortrinsvis hvor flere er samlet. Meget af drikkeriet er koncentreret i weekenden, og gerne i forbindelse med, at man ”går i byen” eller ”varmer op” til at gå i byen. Idet adgang til værtshuse og diskoteker, hvor der serveres alkohol er forbudt for unge under 18 år – og da mange af de adspurgte unge bor i mindre byer eller bygder, hvor der ofte slet ikke findes diskotek eller ungdomsklub – er det naturligt, at hovedparten af indtagelsen af alkohol sker i private hjem¹⁰. At der oftere er svaret, at der drikkes i andre hjem end ens eget er nok primært udtryk for, at der især drikkes i fællesskab¹¹. Fællesskabet omkring indtagelse af alkohol er givetvis også en del af forklaringen på, at den unges eget forbrug af alkohol er positivt sammenhængende med opfattelsen af deres venners forbrug. Unge der aldrig eller sjældent drikker alkohol har få venner, der ofte bliver fulde, mens unge med moderat eller stort forbrug har relativt flere.

Tabel 4.4 Hvor drikker du henne fordelt efter region (Pct.)

	Alle	Region Syd	Region Midt	Region Disko	Region Nord	Ammassalik
Drikker ikke	21,4	17,4	14,2	30,1	31,6	27,8
Hjemme	12,9	12,0	15,8	12,2	7,0	10,6
Hjemme hos andre	54,7	63,1	66,3	44,3	29,9	43,3
På gaden/udendørs	5,7	4,5	3,8	4,5	14,2	7,9
Bar eller café	2,8	3,8	3,1	3,3	1,4	0,0
På et diskotek	11,3	2,3	7,3	15,9	27,1	14,3
På en restaurant	1,1	0,4	0,9	2,5	0,0	2,1
Andre steder	8,5	10,3	9,9	5,7	7,2	7,0
Total	118,4	113,8	121,3	118,5	118,4	113,0
n=	1.519	248	636	321	188	125

Tabel 4.5 Eget forbrug af alkohol inden for den sidste måned fordelt efter, hvorvidt venner bliver fulde mindst en gang om ugen (Pct.)

	Total	Ingen	Få	Nogle	De fleste	Alle
0 gange	52,9	76,3	59,1	43,5	28,3	34,3
1-2 gange	29,0	17,6	29,8	32,3	37,1	31,4
3-5 gange	11,2	2,5	6,7	16,1	22,0	14,3
6-9 gange	3,4	1,8	2,2	4,3	6,9	2,9
10-19 gange	2,0	1,1	1,1	2,0	4,4	8,6
20-39 gange	0,5	0,4	0,6	0,9	0,0	0,0
40 gange eller flere	0,9	0,4	0,6	0,9	1,3	8,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.278	279	359	446	159	35

Der er også en tydelig positiv sammenhæng mellem ældre søskendes og forældres forbrug af alkohol og den unges forbrug. Som ved forbrug af cigaretter findes den stærkeste sammenhæng mellem vennernes forbrug og den adspurgte unges forbrug, mens den svageste – om end tydelige – korrelation findes mellem forældres og den unges forbrug.

10 Udendørs indtagelse af alkohol varierer naturligvis kraftigt med årstiden. Spørgeskemaerne blev udfyldt i marts og april.

11 Hvis fem personer, der ikke bor sammen, drikker i den enes hjem, drikker fire af dem jo i en andens hjem.

Tabel 4.6 Eget forbrug af alkohol inden for den sidste måned fordelt efter, hvorvidt ældre søskende bliver fulde en gang imellem

	Total	Ja	Nej	Ved ikke	Har ingen ældre søskende
0 gange	54,7	49,0	63,5	70,6	54,5
1-2 gange	27,6	32,8	19,1	14,3	27,8
3-5 gange	10,6	11,3	11,3	8,4	9,4
6-9 gange	3,8	3,9	2,2	3,4	5,1
10-19 gange	1,8	1,8	2,6	1,7	1,2
20-39 gange	0,5	0,4	0,9	-	0,4
40 gange eller flere	1,0	0,9	0,4	1,7	1,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.279	674	230	119	255

Tabel 4.7 Eget forbrug af alkohol inden for den sidste måned fordelt efter, hvorvidt forældre bliver fulde en gang imellem

	Total	Ja, mor	Ja, far	Begge forældre	Nej, ingen	Har ingen forældre	Ved ikke
0 gange	54,1	48,6	53,3	50,0	59,7	80,0	63,7
1-2 gange	28,3	30,4	27,9	32,4	26,0	-	18,6
3-5 gange	10,9	13,0	13,2	9,9	9,1	20,0	10,8
6-9 gange	3,5	4,0	3,6	3,7	2,9	-	3,9
10-19 gange	1,7	2,0	1,0	1,6	1,7	-	2,9
20-39 gange	0,5	-	1,0	0,8	0,3	-	-
40 gange eller flere	0,9	2,0	-	1,6	0,3	-	-
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.281	253	197	374	350	5	102

Mange af de unge drikker for at blive fulde. Kun 29 pct. af de unge har aldrig været fulde, og 46 pct. angiver at have været fulde inden for den sidste måned. 17 pct. svarer, at de har været fulde mere end to gange inden for den sidste måned. Samtidig siger 45 pct., at de mindst én gang inden for den sidste måned har drukket mere end fem genstande. At der primært er tale om festdrikkeri indikeres af, at 47 pct. mener, at de får det sjovt ved at drikke alkohol.

4.3 Holdninger

Mange unge opfatter både positive og negative egenskaber ved alkohol. Af de adspurgte unge, der ser positive egenskaber herved så som, at de får det sjovt, bliver glade, mere venskabelige og udadvendte, mener en stor andel, at der samtidig er negative virkninger. Fx at man vil gøre noget man vil fortryde, eller at alkoholen kan skade ens helbred.

Tabel 4.8 **Hvor sandsynligt er det, at noget af følgende sker for dig, hvis du drikker alkohol? (Pct.)**

	Meget sand-synligt	Sand-synligt	Ved ikke	Usand-synligt	Meget usand-synligt	Total	n=
Bliver mere afslappet	11,9	16,6	43,3	15,7	12,6	100,0	1373
Får problemer med politiet	1,9	4,9	28,1	17,2	47,9	100,0	1354
Ødelægger mit helbred	10,9	20,1	28,2	17,6	23,3	100,0	1367
Bliver glad	23,9	31,7	28,4	8,1	7,9	100,0	1373
Glemmer mine problemer	9,5	17,2	34,2	18,5	20,6	100,0	1334
Kan ikke holde op med at drikke ...	5,1	9,0	31,3	22,0	32,6	100,0	1339
Får tømmermænd	11,3	31,3	27,8	16,5	13,0	100,0	1357
Bliver mere venskabelig og udadvendt	16,6	27,7	33,4	12,0	10,3	100,0	1364
Gør noget, jeg senere vil fortryde ...	6,1	16,5	37,6	20,1	19,7	100,0	1344
Får det sjovt	27,4	37,1	25,1	5,0	5,5	100,0	1381
Bliver syg	4,3	8,7	36,9	27,8	22,4	100,0	1361

Nedenstående tabel illustrerer bl.a. dette forhold. 29 pct. af de adspurgte unge, der mener, at de vil få det sjovt ved at drikke alkohol, finder det samtidig sandsynligt, at det vil skade deres helbred.

Tabel 4.9 **De unges svar på "jeg vil skade mit helbred" fordelt efter jeg vil få det sjovt. (Pct.)**

Set i forhold til "Jeg vil skade mit helbred"	Svar på spørgsmålet: "Jeg vil få det sjovt"					
	Total	Meget sand-synligt	Sand-synligt	Ved ikke	Usand-synligt	Meget usand-synligt
Meget sandsynligt	10,7	12,1	8,7	9,2	14,9	20,5
Sandsynligt	20,2	13,8	22,5	21,1	43,3	11,0
Ved ikke	28,3	21,1	28,6	42,2	11,9	11,0
Usandsynligt	17,5	21,1	21,7	10,1	16,4	6,8
Meget usandsynligt	23,3	32,0	18,5	17,3	13,4	50,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.345	356	503	346	67	73

Vedrørende sundhedsrisikoen skelner de unge mellem risikoen ved et dagligt forbrug på 1-2 genstande og et dagligt forbrug på 4-5 genstande. Derimod vurderer de unge ikke risikoen ved at drikke 4-5 genstande dagligt og rusdrikkeri i weekenden (mere end 5 genstande 1-2 gange hver weekend) som væsentligt forskellig.

Tabel 4.10 Hvor stor er risikoen ved at indtage følgende antal genstande? (Pct.)

	1-2 genstande næsten hver dag	4-5 genstande næsten hver dag	5 genstande eller flere en til to gange hver weekend
Ingen risiko	12,4	5,4	6,2
Lille risiko	13,5	7,3	7,9
Nogen risiko	18,5	16,8	15,5
Stor risiko	16,2	30,2	27,9
Ved ikke	39,5	40,3	42,6
Total	100,0	100,0	100,0
n=	1393	1398	1391

Der er tydelig forskel på de unge grønlandsk- og dansksprogedes vurdering af risikoen ved et storforbrug af alkohol (4-5 genstande dagligt). Hvor 45 pct. af de rent dansksprogede unge mener, at der er stor risiko, gælder dette kun for 22 pct. af de rent grønlandsksprogede unge. 54 pct. af de rent grønlandsksprogede unge svarer, at de ikke kender risikoen, hvilket kun gælder for 24 pct. af de rent dansksprogede unge.

Mønstret er det samme som de unges vurdering af cigaretrykning (jf. afsnit 3) og indikerer et generelt behov for information og oplysning hos især de rent grønlandsksprogede unge.

Tabel 4.11 Hvor stor er risikoen ved at drikke 4-5 genstande næsten hver dag? Fordelt efter sprog. (Pct.)

	Grønlandsk, kun meget lidt dansk	Grønlandsk, men taler og forstår dansk	Dobbelt- sproget	Dansk, men taler og forstår grønlandsk	Dansk, men kun meget lidt grønlandsk
Ingen risiko	5,8	6,6	4,2	4,0	1,3
Lille risiko	5,0	6,7	10,1	12,0	4,0
Nogen risiko	13,8	15,3	25,7	14,7	25,3
Stor risiko	21,9	28,8	35,4	42,7	45,3
Ved ikke	53,5	42,5	24,5	26,7	24,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	260	652	237	75	75

Godt halvdelen af de unger vurderer, at deres forældre enten ikke vil tillade eller i alt fald ikke vil synes om, at de drikker alkohol. Ca. en fjerdedel mener, at deres forældre enten vil være ligeglade eller synes, at det er i orden. Der er således tale om markant mere strikse forældreholdninger vedrørende børnenes forbrug af alkohol end af cigaretter.

Tabel 4.12 Hvad vil dine forældre sige, hvis du drak alkohol? (Pct.)

	Far	Mor
Ikke tillade det	32,4	29,6
Ikke synes om det	21,0	25,0
Være ligeglad	4,7	5,8
Synes det var ok	16,9	20,4
Ved ikke	24,9	19,1
Total	100	100
n=	1.406	1.446

Afsnit 5.0 Narkotika

I undersøgelsen bliver de unge spurgt om deres eventuelle brug af narkotika samt kendskabet hertil. Snifning af forskellige kemikalier og gasarter, for at opnå en rusvirkning, er også medtaget i dette afsnit.

Narkotika har været meget lidt udbredt i Grønland. Markedet for illegale stoffer har indtil nu koncentreret om hash. Toldvæsen og politi gør en målrettet indsats for at forhindre indsmugling af hash, hvilket har medvirket til at gøre hashen 10-20 gange dyrere end i Danmark. I de mindre byer og i bygder kan det i perioder være umuligt at skaffe hash og dermed at opnå en rus.

Anderledes nærværende er stoffer, som indtages ved inhalering, "snifning". Det er relativt let og billigt – også for unge – at skaffe sig kemikalier eller gasser til snifning såsom kontaktilim, opløsningsmidler, lightergas mv.

På kort sigt vil nogle af følgevirkningerne ved snifning være indlæringsvanskeligheder og koncentrationsbesvær, hvilket kan være alvorligt nok for en skoleelev, men ved længere tids brug af disse stoffer, vil der desuden opstå uhelbredelige hjerneskaader – også kendt som "malersyndrom". Af og til ses også akutte skader forbundet med snifning, som følge af overdosis, forbrænding eller iltmangel.

Da snifningens eftervirkninger er så alvorlige, er det af stor betydning at klarlægge, hvor omfattende problemet med snifning er blandt skoleeleverne.

Politiet beslaglægger stort set aldrig hårde stoffer i eller på vej til Grønland. Da der således end ikke blandt voksne er noget nævneværdigt forbrug af hårde stoffer, er det derfor også mest sandsynligt, at der kan ses bort fra, at 1-2 pct. af de adspurgte unge har svaret, at de har prøvet stoffer som heroin, LSD og kokain. Hårdere narkotika kendes nok primært gennem medierne, herunder film og video. Kendskabet til mere specielle stoffer som LSD, euforiserende svampe og metadon er ret begrænset.

"Designer drugs" som amfetamin og ecstasy, der er populære blandt visse grupper af unge i Europa, er endnu sjældne og relativt ukendte i Grønland. Det betyder dog ikke, at der ikke på et tidspunkt kan komme "designer drugs" til landet. Det er derfor vigtigt at følge udviklingen og kendskabet til disse stoffer, for at kunne opdage om stofferne vinder udbredelse blandt unge i Grønland.

I denne gennemgang vil der kun blive fokuseret på hash og snifning som de i øjeblikket mest anvendte rusmidler.

5.1 Forbrug

Hash er det mest kendte og benyttede narkotikum. 25 pct. af de unge har prøvet at ryge hash – absolut flest i Region Syd, efterfulgt af Region Midt og Disko. Kun 4 pct. og 8 pct. af de adspurgte unge i Ammassalik og Nord har røget hash¹². De unge vurderer, at det er lettere at skaffe hash i byerne end i bygderne.

¹² Dette hænger udmærket sammen med, at hash er mest udbredt - og billigst - i byerne i region Syd og Midt.

Der er ingen forskel på andelene af drenge og piger, som har prøvet at ryge hash. Der er således heller ikke forskel på størrelsen af forbruget mellem de to køn.

Tabel 5.1 **Hvor mange gange har du røget hash? Fordelt på regioner (Pct.)**

	Alle	Region Syd	Region Midt	Region Disko	Region Nord	Ammasalik
0 gange	75,4	64,2	68,1	81,8	92,4	96,3
1-2 gange	8,4	14,2	9,0	6,9	4,1	2,8
3-5 gange	4,4	5,7	5,6	3,4	2,3	0,9
6-9 gange	3,2	4,1	4,6	2,5	0,6	-
10-19 gange	2,8	4,5	3,9	1,6	-	-
20-39 gange	2,0	3,3	3,0	0,9	-	-
40 gange eller flere	3,8	4,1	5,7	2,8	0,6	-
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.453	246	609	319	172	107

Tabel 5.2 **Hvor svært tror du det være at få fat i, nedenstående ting? (Pct.)**

	Marihuana/hash	LSD	Amfetamin	Sove eller nerve-medicin	Crack	Kokain	Ecs-tasy	Heroin	Psilocybin-svampe	GHB	Noget at sniffe	Anabolske steroider
Umuligt	28,1	33,6	33,0	29,1	33,9	35,7	34,4	35,1	34,9	34,5	25,4	31,4
Meget svært	9,7	7,9	8,2	7,2	7,0	7,2	8,0	8,0	6,8	7,7	4,9	6,0
Svært	8,9	4,1	4,9	6,6	4,6	4,6	3,9	4,1	3,8	3,4	5,7	4,7
Let	11,7	1,3	0,9	3,8	1,0	1,2	1,4	0,9	0,6	0,8	9,8	1,8
Meget let	7,8	3,2	3,0	4,4	3,3	3,4	3,3	3,2	3,4	3,3	14,7	4,4
Ved ikke	33,7	49,9	50,1	48,9	50,2	48,0	49,1	48,8	50,4	50,3	39,5	51,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n=	1.406	1.395	1.393	1.397	1.397	1.397	1.396	1.398	1.394	1.391	1.394	1.393

10 pct. svarer at de har røget hash mindst én gang inden for den sidste måned, og 21 pct. at de har røget hash inden for det seneste år.

Tabel 5.3 **Hvor mange gange har du røget hash i dit liv? Inden for de sidste 12 måneder? Inden for den sidste måned? (Pct.)**

	I hele dit liv	I løbet af de sidste 12 mdr.	I løbet af de sidste 30 dage
0 gange	75,4	79,4	89,7
1-2 gange	8,4	8,6	5,7
3-5 gange	4,5	4,4	2,1
6-9 gange	3,2	2,2	1,1
10-19 gange	2,7	2,7	0,5
20-39 gange	2,0	1,1	0,6
40 gange eller flere	3,7	1,5	0,3
Total	100,0	100,0	100,0
n=	1.453	1.400	1.386

62 pct. af de unge, som har røget hash, startede, da de var enten 14 eller 15 år gamle. 28 pct. var 13 år eller yngre, da de røg hash første gang. 43 pct. har venner, der ryger hash, men for kun 5 pct. udgør hashrygere hovedparten af omgangskredsen.

Tabel 5.4 Hvor gammel var du første gang, du prøvede? (Pct.)

	At ryge hash	At sniffe
Har aldrig røget/sniffet	74,2	83,6
11 år eller yngre	1,0	1,1
12 år	1,2	1,4
13 år	4,8	4,6
14 år	8,0	5,1
15 år	8,0	3,9
16 år	2,8	0,3
Total	100,0	100,0
n=	1.519	1.519

21 pct. af de unge har prøvet at sniffe, dvs. næsten lige så mange, som har røget hash. Modsat hash er der ikke ved snifning nogen voldsom forskel mellem udbredelsen i regionerne, hvilket formentlig hænger sammen med, at snifningsemner er lige tilgængelige overalt i Grønland. Dog er niveauet en smule mindre i Ammassalik i forhold til de øvrige regioner. 5 pct. af respondenterne har sniffet inden for den sidste måned, mens 14 pct. har sniffet inden for det seneste år.

Tabel 5.5 Hvor mange gange har du sniffet i dit liv. (Pct.)

	I hele dit liv	I løbet af de sidste 12 mdr.	I løbet af de sidste 30 dage
0 gange	79,0	86,2	94,8
1-2 gange	8,4	7,9	3,8
3-5 gange	3,9	2,8	0,5
6-9 gange	3,3	1,1	0,4
10-19 gange	2,6	1,2	0,2
20-39 gange	1,4	0,5	0,2
40 gange eller flere	1,3	0,4	0,1
Total	100,0	100,0	100,0
n=	1.450	1.385	1.366

55 pct. af de unge, som har prøvet at sniffe, startede, da de var enten 14 eller 15 år gamle. 44 pct. var 13 år eller yngre, da de sniffede første gang.

24 pct. har venner, der sniffer, men kun for 1 pct. udgør sniffere hovedparten af omgangskredsen.

Tabel 5.6 Hvor gammel var du første gang du prøvede at sniffe? Fordelt på regioner (Pct.)

	Alle	Region Syd	Region Midt	Region Disko	Region Nord	Ammasalik
Har aldrig sniffet	83,4	86,5	81,1	85,4	80,1	89,3
11 år eller yngre	1,1	1,6	0,9	0,6	1,1	1,7
12 år	1,4	0,4	1,7	1,8	2,2	-
13 år	4,6	2,0	6,5	3,7	4,8	2,5
14 år	5,1	4,4	5,4	4,6	7,5	3,3
15 år	3,9	4,4	4,1	3,7	3,8	3,3
16 år	0,4	0,8	0,3	0,3	0,5	-
Total	100	100	100	100	100	100
n=	1.522	252	635	328	186	121

Hash er ulovligt, og kan derfor være svært at skaffe. 20 pct. mener, at det er let eller meget let at anskaffe sig hash. 63 pct. ved ikke, hvor man kan skaffe stoffet.

Tabel 5.7 Hvor kan man skaffe sig hash?

	Pct.
Ved ikke	63,3
På gaden	11,4
I skolen	2,5
På diskoteker	11,2
Hjemme hos en pusher	18,6
Andre steder	10,6
Total	117,6
n=	1.105

34 pct. af de unge har ikke gjort sig forestilling om, hvor svært det vil være at skaffe hash. 25 pct. mener, at det er let eller meget let at skaffe emner, der kan sniffes. Også når det gælder snifning har mange af de unge (40 pct.) ingen ide om, hvor svært det er at skaffe emner, der kan sniffes

5.2 Holdninger

Respondenterne vurderer, at et stigende forbrug af enten hash eller snifning medfører en stigende risiko.

Tabel 5.8 Hvor meget tror du, man risikerer at skade sig selv (fysisk eller på en anden måde) hvis man røg eller tog nedenstående ting? (Pct.)

	Ingen risiko	Lille risiko	Nogen risiko	Stor risiko	Ved ikke	Total	n=
Prøver marihuana/hash 1-2 gange	7,4	9,1	12,7	37,2	33,7	100,0	1.379
Ryger marihuana/hash en gang imellem ..	5,0	6,4	16,8	37,5	34,3	100,0	1.392
Hash regelmæssigt	4,8	3,1	8,6	48,1	35,3	100,0	1.390
Prøver LSD 1-2 gange	3,9	3,6	7,3	22,0	63,1	100,0	1.388
Tager LSD jævnligt	3,8	1,4	4,6	26,8	63,4	100,0	1.388
Prøver amfetamin 1-2 gange	4,5	3,8	8,6	20,5	62,6	100,0	1.390
Tager amfetamin jævnligt	3,6	1,1	4,8	27,5	63,0	100,0	1.385
Prøver kokain/crack 1-2 gange	4,3	4,7	10,6	24,6	55,9	100,0	1.388
Prøver ecstasy 1-2 gange	4,2	4,2	10,2	22,5	58,8	100,0	1.385
Tager ecstasy jævnligt	3,8	0,9	3,9	32,6	58,7	100,0	1.388
Stoffer med sprøjte 1-2 gange	3,7	1,8	8,7	27,4	58,4	100,0	1.386
Tager stoffer med sprøjte jævnligt	3,8	0,9	2,0	37,1	56,2	100,0	1.385
Prøver at sniffe 1-2 gange	4,1	5,4	13,0	31,9	45,6	100,0	1.394
Sniffer jævnligt	3,8	0,8	2,4	52,6	40,4	100,0	1.394

Ikke overraskende vurderer de unge, at deres forældre ikke vil tillade eller for den sags skyld synes om, at de ryger hash eller sniffer. For begge stoffers vedkommende er det under 1 pct. af respondenterne, der tror, at deres forældre ville acceptere et forbrug heraf.

Appendiks A: Metode, vægtning og repræsentativitet

A.1 Udarbejdelse af spørgeskemaet

Spørgeskemaet er udarbejdet i et samarbejde mellem alle de deltagende lande, der indgår i ESPAD 2003. Spørgsmålene og deres udformning er derfor ikke udformet til præcist at analysere den grønlandske ungdom. Spørgeskemaet er tilpasset i det omfang, der var mulighed for i forhold til lokale forhold. Senere udkommer en rapport, der sammenligner de deltagende lande i ESPAD 2003 undersøgelsen.

A.2 Indsamling af data og svarprocent

Spørgeskemaerne er sendt til samtlige 9.-11. klasser i marts 2003. Klasselæreren udleverede spørgeskemaerne til klassens fremmødte elever, der fik en ca. time til at udfylde spørgeskemaet. Herefter blev spørgeskemaerne lagt i ens kuverter og indsamlet og siden sendt til Grønlands Statistik. Besvarelsene er derfor anonyme. Den lærer, der har uddelt spørgeskemaerne, har udfyldt en klasserapport, der fortæller hvor mange elever, der har besvaret skemaet og hvor mange, der har været fraværende.

I august 2003 var der 2.484 unge der gik i 9.-11. klasse¹³. 1.648 spørgeskemaer blev besvaret. Det giver en svarprocent på 66 pct. hvilket er tilfredsstillende for en populationsundersøgelse af denne karakter.

A.3 Fordelingen på regioner

Følgende kommuner indgår i de enkelte regioner:

- **Region Øst:** Illoqqortoormiut kommune og Ammassalik kommune.
- **Region Syd:** Paamiut kommune, Narsaq kommune, Qaqortoq kommune, Nanortalik kommune og Ivittuut kommune.
- **Region Midt:** Sisimiut kommune, Nuuk kommune og Maniitsoq kommune.
- **Region Disko:** Qeqertarsuaq kommune, Ilulissat kommune, Qasigiannuguit kommune, Aasiaat kommune og Kangaatsiaq kommune.
- **Region Nord:** Uummannaq kommune, Upernavik kommune og Qaanaaq kommune.

¹³ Det har ikke været muligt for Grønlands Statistik at få oplyst det samlede elevtal i folkeskolens 9.-11. klasser på dataindsamlingsstidspunktet. Pr. 1. januar bestod den samlede population af årgangene 1986, 1987 og 1988 af 2.823 personer. Med udgangspunkt i erfaringerne fra ESPAD 1999, hvor 12 pct. af populationen var uden for skolesystemet, er den nuværende population således reduceret med samme procentandel til 2.484. I forbindelse med vægtningen af data har det været nødvendigt at antage, at denne andel uden for skolesystemet fordeler sig jævnt på de væsentligste strukturelle variabler så som køn, alder og bopæl. Grønlands Statistik er naturligvis opmærksom på, at dette kan have medført en skævhed i det endelige datamateriale. Det forventes imidlertid, at eventuelle systematiske skævheder som følge af dette problem, vil være af så begrænset størrelse, at det kun vil have marginal effekt på analysens hovedkonklusioner.

A.4 Repræsentativitet

Da der er tale om en populationsanalyse og dermed ikke en stikprøve, er der ikke på forhånd foretaget en stratificeret udvælgelse af respondenterne. Det betyder, at man for at sikre repræsentativiteten i udtrækket og dermed muligheden for at udtale sig om hele populationen ofte må veje sine data efterfølgende.

Dette er nødvendigt, når fordelingen på vigtige variabler er systematisk skæv i forhold til populationen. Vægtningen sker – kort fortalt – ved, at man finder den korrektionsfaktor eller vægt, som en given respondentgruppe skal multipliceres med, så den udgør samme andel i udtrækket som i populationen. Hvis en respondentgruppe er overrepræsenteret i udtrækket bliver vægten mindre end 1. Den vil derimod overstige 1, hvis gruppen er underrepræsenteret i forhold til populationen.

I den aktuelle undersøgelse er data blevet vejret efter variablerne køn, region og om de pågældende boede i en by eller bygd. På den baggrund fremstår følgende vægte:

Tabel A.1. Vægte beregnet på baggrund af køn, region og by/bygd

	Drenge	Piger
	By	
Region Syd	1,015	0,898
Region Midt	1,023	0,939
Region Disko	0,789	0,803
Region Nord	0,800	0,686
Ammassalik	1,128	1,310
	Bygd	
Region Syd	4,230	21,994
Region Midt	1,833	1,974
Region Disko	1,359	1,833
Region Nord	1,717	1,308
Ammassalik	2,820	3,303

Tabeller og andet talmateriale i de efterfølgende afsnit vil basere sig på disse vægtede data. Det medfører, at antallet af respondenter er vægtet ned fra oprindeligt 1.648 til 1.596. Som det fremgår er hovedparten af vægtene under 2, hvilket er tilfredsstillende. Dog er piger i sydgrønlandske bygder stærkt underrepræsenterede i det oprindelige materiale af data. Den meget høje vægt på 21,994 har imidlertid ikke den store betydning for analyserne på de vægtede data, da der selv efter vægtningen kun findes ganske få respondenter i denne kategori.

Svarprocenten på 66 pct. samt den efterfølgende vægtning medfører, at udtrækket må forventes at være repræsentativt i forhold til populationen. Derfor vil diverse tal og tabeller i de efterfølgende afsnit henvise direkte til hele populationen og ikke kun til udtrækket.

A.5 Læsning af tabellerne

Når der i tabellerne er angivet "n=" så er det et symbol for antallet af respondenter på dette spørgsmål. Dette tal kan godt variere fra tabel til tabel, da det ikke er alle der har svaret på alle spørgsmål. Inddeles et spørgsmål på fx sprog, kan antallet af besvarelser (n) let falde. Dels skal respondenterne fordeles på deres sproglige kunnen, dels skal man have svaret på det behandlede spørgsmål.

Når der er brugt procentandele i figurer og tabeller, er der tale om valide procenter. Det vil sige, at man alene beregner en given procentandel på baggrund af de personer der har besvaret spørgsmålet. Man forudsætter i den forbindelse, at respondenter, der ikke har svaret, fordeler sig på samme måde på en given variabel, som de der har svaret på spørgsmålet. Dette kan illustreres ved følgende tænkte eksempel omkring ledighed.

I tabel A.2 er de 250 svarpersoner, der har undladt at besvare spørgsmålet vedr. deres beskæftigelsessituation medtaget i beregningen af procentandelene og indgår som følger deraf også eksplicit i tabellen. Det antages her, at vi ikke er i stand til at udtale os om disse 250 personers beskæftigelsessituation.

Tabel A.2 Eksempel på en tabel, hvor der ikke anvendes valid procentuering

	I arbejde	Ledig	Ikke besvaret	I alt
Procent	50,0	25,0	25,0	100,0
N =	500	250	250	1.000

I tabel A.3 anvendes derimod valid procentuering under en forudsætning af, at de 250 svarpersoner, der ikke har besvaret spørgsmålet, fordeler sig forholdsmæssigt på samme måde m.h.t. deres beskæftigelsessituation, som de respondenter, der har besvaret spørgsmålet.

Tabel A.3 Eksempel på en tabel, hvor der anvendes valid procentuering

Beskæftigelsessituation	I arbejde	Ledig	I alt
Procent	66,7	33,3	100,0
N=	500	250	750

Når man sammenligner de to tabeller, fremgår to ting:

1. Uanset hvilken metode, der vælges, ændres forholdet mellem andelen ikke. I begge tabeller er andelen af personer i arbejde dobbelt så stor som andelen af ledige.
2. Procentandelen stiger ved anvendelse af valid procentuering som følge af udeladelsen af svarpersoner, der ikke har besvaret spørgsmålet.

Ved valid procentuering anvender man den information, der fås fra de respondenter, der har besvaret et givent spørgsmål til også at udtale sig om de respondenter, der ikke har besvaret spørgsmålet, hvorimod man i tabel A.2 ser helt bort fra disse ved at indplacere dem i en "ikke besvaret" kategori. Såfremt man ikke har mistanke om, at de ikke-svarende respondenter fordeler sig systematisk anderledes end de svarende, må valid procentuering siges at give de mest korrekte procentandele.

Signatur forklaring:

- ... Oplysninger foreligger ikke
- .. Oplysninger for usikre til at angives eller diskretionshensyn
- . Tal kan efter sagens natur ikke forekomme
- 0 Mindre end halvdelen af den anvendte enhed
- Nul
- * Foreløbigt eller anslået tal

Eventuel henvendelse

Charlotte Lycke
E-mail: chly@gh.gl

Alkoholstatistik
ISSN: 1600-4132
November 2003

Grønlands Statistik
Postboks 1025 · 3900 Nuuk
Tlf.: 34 50 00 · Fax: 32 29 54
www.statgreen.gl · e-mail: stat@gh.gl

